

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 9/2013-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. januára 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. K. st. a M. K. ml., obidvoch bytom N., zastúpených advokátkou JUDr. K. H., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 47/2008 a postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 3 To/7/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. K. st. a M. K. ml. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. novembra 2012 doručená sťažnosť M. K. st. a M. K. ml. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 47/2008 a postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 To/7/2010.

Zo sťažnosti vyplýva, že proti sťažovateľom ako obžalovaným je okresným súdom vedené trestné stíhanie pre spáchanie zločinu obmedzovania osobnej slobody podľa § 183 ods. 1 a 2 písm. d) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Podľa skutočností uvádzaných v sťažnosti mal okresný súd 10. apríla 2008 vydať trestný rozkaz, proti ktorému podali sťažovatelia odpor 29. apríla 2008. Vo veci okresný súd nariadil hlavné pojednávanie na 14. júl 2008, 26. september 2008, 9. október 2008, 31. október 2008, 23. január 2009, 17. marec 2009, 16. apríl 2009 a 19. jún 2009 a na pojednávaní konanom 10. septembra 2009 vyhlásil v predmetnej veci rozsudok, ktorý však krajský súd uznesením sp. zn. 3 To/7/2010 z 2. decembra 2010 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Ďalšie pojednávanie vo veci mal podľa sťažovateľov okresný súd uskutočniť 2. decembra 2010.

Sťažovatelia uvádzajú, že súdne konanie ku dňu podania *„tejto sťažnosti trvá viac ako 4 a pol roka, pričom predmetom konania nie je tak skutkovo náročná vec, (kde skutkový stav do dnešného dňa nemohol byť jasne preukázaný pre nečinnosť odporcov v 1. a 2. rade). Aby nemohla byť rozhodnutá v krátkom časovom horizonte čo spôsobuje vznik právnej neistoty u sťažovateľa, čím dochádza k porušeniu jeho práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov. Okresný súd Námestovo nevykonal z nášho pohľadu žiadne potrebné opatrenia, aby zabezpečil plynulosť a rýchlosť súdneho konania...*

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ z dôvodu prieťahov v súdnom konaní pociťoval nepravosť a nespravodlivosť zo strany súdov a preto sťažovateľ požaduje v dôsledku dlhotrvajúceho súdneho konania a na základe neodôvodnených pretrvávajúcich prieťahov v predmetnom konaní v súlade s č. 127 ods. 3 Ústavy SR a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde priznanie finančného zadošťačenia vo výške 10.000,- Eur pre každého zo sťažovateľov ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ako vyplýva z doterajšej judikatúry ÚS SR, ústavné právo na prerokovanie bez zbytočných prieťahov sa

zásadne naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv /II. ÚS 26/1995/.

Sťažovateľ následkom tohto sporu a stresom počas konania spoznal nespravodlivosť a nezáujem súdov konať a spravodlivo rozhodovať v primeranej lehote. Konaním porušovateľa došlo k hrubému zásahu do základných práv sťažovateľa garantovaných Ústavou SR, ako aj ďalšími medzinárodnými dokumentmi. “

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vydal vo veci takéto rozhodnutie:

„1. Ústavnej sťažnosti sa vyhovuje.

2. Základné právo sťažovateľa M. K. st... a sťažovateľa M. K. ml. na spravodlivé prerokovanie a rozhodnutie veci bez zbytočných prieťahov priznané v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Okresného súdu Námestovo v konaní 4 T 47/2008 a Krajského súdu v Žiline vedenom pod sp. zn 3 To/7/2010 porušené bolo.

3. ... Okresnému súdu v Námestove sa v konaní vedenom na predmetnom súde pod sp. zn. 4T 47/2008 prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.

4. Sťažovateľom sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 10.000 Eur pre každého zo sťažovateľov..., ktorú sú porušovatelia povinní zaplatiť podľa zavinenia prieťahov do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

5. Sťažovateľom sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia ktoré je povinné zaplatiť na účet advokáta JUDr. K. H. do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu. “

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K namietanému porušeniu práva sťažovateľov na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola... v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) môže sťažnosť podať účastník konania alebo strana v konaní. Sťažnosť na postup súdu môže smerovať proti porušovaniu práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov alebo porušovaniu zásad dôstojnosti súdneho konania sudcami, súdnymi úradníkmi alebo zamestnancami súdu, ktorí plnia úlohy pri výkone súdnictva.

Podľa § 63 zákona o súdoch sťažnosti vybavuje predseda príslušného súdu, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Sťažnosti na predsedu súdu vybavuje predseda súdu vyššieho stupňa.

Podľa § 55 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) ak je dôvodný predpoklad, že došlo k prietahom v príprave prejednávania veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo k prietahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ktorákoľvek zo strán môže podať prostredníctvom tohto súdu sťažnosť pre nečinnosť na nadriadený súd, aby určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu; ak sa nepostupuje podľa odseku 4, súd musí bez meškania túto sťažnosť pre nečinnosť zaslať spolu so spisom a svojím stanoviskom a so stanoviskom predsedu súdu nadriadenému súdu.

Podľa § 55 ods. 4 Trestného poriadku ak súd urobí úkony trestného konania uvedené v sťažnosti pre nečinnosť do pätnástich pracovných dní po jej obdržaní a informuje o tom sťažovateľa, hľadá sa na takúto sťažnosť pre nečinnosť ako na vzatú späť, ak tento sťažovateľ v priebehu piatich pracovných dní od doručenia oznámenia nevyhlási, že na svojej sťažnosti pre nečinnosť trvá. O tom ho treba poučiť.

Podľa § 55 ods. 5 Trestného poriadku o sťažnosti pre nečinnosť uvedenej v odseku 3 musí rozhodnúť senát nadriadeného súdu do piatich pracovných dní od prevzatia veci. Ak

- a) zo strany súdu nedošlo k prietahom, sťažnosť pre nečinnosť sa zamietne,
- b) je sťažnosť pre nečinnosť opodstatnená, nadriadený súd určí primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu.

V danom prípade (v aktuálnej fáze konania na okresnom súde) boli teda sťažovatelia oprávnení podať sťažnosť pre nečinnosť na krajskom súde podľa § 55 Trestného poriadku. Rovnako boli sťažovatelia oprávnení podať sťažnosť predsedníčke okresného súdu podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch, a tak dosiahnuť nápravu stavu porušovania nimi označených

práv. Sťažovatelia však v sťažnosti netvrdili (a už vôbec nepreukazovali), že by uvedené právne prostriedky nápravy tohto protiprávneho stavu využili.

Ústavný súd s prihliadnutím na uvedené zastáva stanovisko, že sťažovatelia pred podaním sťažnosti nevyužili iné možnosti, ktoré im na ochranu nimi označeného práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru právny poriadok účinne poskytoval, preto je potrebné považovať sťažnosť za predčasnú, teda podanú v čase, keď ešte nebolo možné dospieť k záveru, že by vyčerpanie právnych prostriedkov, na použitie ktorých sú sťažovatelia oprávnení podľa osobitných predpisov, bolo bezúspešné a neprinieslo nimi sledovaný cieľ. Tieto okolnosti zakladajú neprípustnosť sťažnosti podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde a vzhľadom na to bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Sťažovatelia však v súvislosti s neúmernou dĺžkou súdneho konania v ich trestnej veci, ktorá do dňa podania sťažnosti nebola právoplatne skončená, namietajú aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej je primeraná celková dĺžka, tempo a plynulosť súdneho konania obsahom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie práva

podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (pozri napríklad uznesenia ústavného súdu o prijatí sp. zn. III. ÚS 223/03 z 15. októbra 2003 a sp. zn. III. ÚS 165/2005 z 9. júna 2005).

K naplneniu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy teda dochádza vtedy, ak príslušný zákon umožňuje, aby sa fyzická osoba alebo právnická osoba domáhali svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Tohto práva sa však možno domáhať v súlade s čl. 51 ústavy len v medziach zákonov, ktoré vykonávajú ustanovenia čl. 46 ústavy. Zmyslom práva na súdnu ochranu je tak umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúca povinnosť súdu vo veci konať. Ak osoba uplatní svoje právo v súlade so zákonom ustanovenými podmienkami, orgány súdnej moci majú povinnosť umožniť každému, aby sa uplatnením práva zaručeného čl. 46 ústavy stal účastníkom súdneho konania (II. ÚS 14/01). Ak osoba splní predpoklady ustanovené zákonom, súd musí osobe (právnickej aj fyzickej) umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z toho postavenia vyplývajú (II. ÚS 132/02).

Zo sťažnosti, ako aj zo zistení ústavného súdu je zrejmé, že okresný súd v právnej veci sťažovateľov neodmietol konať, konanie nezastavil ani iným procesným úkonom nedal najavo, že nemieni v danej trestnej veci meritórne rozhodnúť. Pritom je potrebné zdôrazniť, že namietané porušenie označeného základného práva sťažovateľa odôvodňovali len poukazom na zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Sťažovatelia teda nepreukázali, že by postup okresného súdu mohol viesť k záveru o existencii príčinnej súvislosti medzi jeho konaním a možným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Keďže ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrhu nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98), takýto návrh je potrebné považovať za zjavne neopodstatnený, a preto ho podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietol už pri jeho predbežnom prerokovaní.

Pokiaľ sťažovatelia vo svojej argumentácii (na rozdiel od petitu sťažnosti) tvrdia, že okresný súd (a rovnako tak aj krajský súd) v ich veci porušili čl. 48 ods. 1 ústavy, avšak nadväzne na to uvádzajú obsah čl. 46 ods. 1 ústavy, t. j. že „každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky“, potom uvedené rozpory svedčia o nekonzistentnosti právnej argumentácie obsiahnutej v sťažnosti, čo s prihliadnutím na právne zastúpenie sťažovateľov advokátkou nie je ústavný súd povinný z úradnej povinnosti odstraňovať. Na základe uvedeného potom možno sťažnosť hodnotiť aj ako nespĺňajúcu zákonom predpísané náležitosti, čo je podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde rovnako dôvodom na odmietnutie sťažnosti.

3. K namietanému porušeniu sťažovateľmi označených práv krajským súdom

V sťažnosti sťažovatelia uvádzajú, že v čase podania ich sťažnosti vo veci konal okresný súd a krajský súd konal len o ich odvolaní podanom proti rozsudku z 10. septembra 2009, o ktorom rozhodol uznesením sp. zn. 3 To/7/2010 z 2. decembra 2010. Ústavný súd v súvislosti s prípravou na prejednanie prípadu ďalej dopytom na okresnom súde zistil, že po podaní sťažnosti ústavnému súdu bol 4. decembra 2012 vo veci vyhlásený rozsudok, proti ktorému bolo prokurátorom okresnej prokuratúry na hlavnom pojednávaní podané odvolanie. Z uvedených okolností je teda zrejmé, že krajský súd v čase podania sťažnosti ústavnému súdu vo veci nekonal.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 102/05, II. ÚS 387/06) sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a obdobne právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade krajským súdom) ešte trvalo. Ak v čase, keď sťažnosť bola doručená ústavnému súdu, už nedochádza k namietanému porušovaniu označeného základného práva postupom okresného súdu, ústavný súd sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (m. m. IV. ÚS 225/05, III. ÚS 61/05, III. ÚS 317/05).

Keďže v predložennom prípade bolo zistené, že v čase podania sťažnosti ústavnému súdu krajský súd vo veci nekonal a jeho predchádzajúce konanie v danej veci bolo skončené ešte v roku 2010 uznesením vydaným pod sp. zn. 3 To/7/2010, ústavný súd dospel k záveru, že je vylúčené, aby zásah do označených práv sťažovateľov krajským súdom v čase podania ich sťažnosti trval. Ústavný súd preto sťažnosť aj v časti, v ktorej smerovala proti postupu krajského súdu, vyhodnotil ako zjavne neopodstatnenú, na základe čoho ju odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na to, že podstatou podanej sťažnosti bola námietka existencie zbytočných prietáhov v súdnom konaní, ústavný súd v závere pripomína, že prípadne dlhšie obdobie nečinnosti všeobecného súdu, respektíve iné jeho konanie (neefektívny, nesústreďený postup súdu) po márnom využití všetkých právnych prostriedkov nápravy, ktoré dáva platné právo sťažovateľom k dispozícii a ktoré by boli v príčinnej súvislosti s porušovaním základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, by nemuseli byť prekážkou prípustnosti opätovného konania a rozhodovania vo veci samej podľa § 24 zákona o ústavnom súde. Keďže sťažnosť bola ako celok odmietnutá, ústavný súd sa už ďalšími požiadavkami sťažovateľov na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. januára 2013

